

ГЕНДЕРНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ЗАГРОЗА ПСИХОЛОГІЧНОМУ БЛАГОПОЛУЧЧЮ НАСЕЛЕННЯ

ПОГОРІЛЕНКО Артур Васильович - Національна академія внутрішніх справ, кафедра юридичної психології

ResearcherID AAU-1956-2021
ORCID ID 0000-0001-7246-526X
УДК 159.9
DOI 10.32782/LAW.UA.2021.4.27

Исследованы потенциальные психологические последствия дальнейшего внедрения гендерной идеологии в законодательство Украины. Выявлено, что термин «гендер» и производные от него в законодательстве Украины употребляются в значении слова «пол», что не соответствует действительному его содержанию, куда входит бесчисленное количество вариаций идентичности, вплоть до представителей другого вида. Исследовано, что у трансгендерных людей значительно ниже показатели психического здоровья и психологического благополучия, а включение гендерного терминологического аппарата в законодательство грозит значительному увеличению количества трансгендерных людей со временем. Было предложено заменить понятие гендер в законодательстве Украины на термин «пол» с целью профилактики развития гендерной дисфории и сопутствующих психологических расстройств среди населения.

Ключевые слова: гендер, пол, законодательство Украины, законодательство стран Европы, психологическое благополучие населения.

Постановка проблеми

Останніми роками в законодавство України впроваджується ряд новацій, пов'язаних із розповсюдженням так званої «гендерної ідеології» - уявлення про те, що чоловіча та жіноча самоідентифікація людини обумовлюється не біологічними характеристиками, а, радше, соціальним тиском. Вважається, що, якщо дати дозвіл людині самостійно обирати, ким вона є – чоловіком

чи жінкою, вона зможе стати більш вільною та щасливою [1]. Водночас, з першого погляду гуманістична, ця ідея може мати деструктивні психологічні наслідки.

Так, термін гендер, як він вживається в законодавстві України, насправді не відповідає його дійсному значенню. У Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», зокрема, гендерна рівність визначається як «рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства» (ст.1). Тобто слово «гендер» вживається як аналог слова «стать».

Водночас, тоді як з біологічної точки зору людська істота існує лише у двох варіаціях статевої репрезентації – чоловічій та жіночій, термін «гендер» передбачає наявність незліченної кількості самоідентифікацій, зокрема [2;3]:

1. цисгендер – біологічний чоловік або жінка, які ідентифікуються як такі;
2. агендер – людина, що не ідентифікується за жодним гендером;
3. аліагендер – особа, що не вписується в сучасну систему гендерів;
4. андрогін - людина, яка має гендерну презентацію або ідентичність, яка є гендерно нейтральною, або має як чоловічі, так і жіночі характеристики;
5. бігендер – особа, що ідентифікується одночасно за двома гендерами;

6. гендерфлюїд – особа, ідентифікація якої чоловіком, жінкою чи іншим гендером варіюється залежно від обставин психологічного життя;

7. омнігендер – особа, яка ідентифікується одночасно за всіма гендерами.

Варіації гендерної ідентичності можуть виходити навіть за межі людського виду. Так, Florentin Félix Morin описує випадок становлення власної гендерної ідентичності гіпопотама, яка «дозволила йому (буквально) уникнути, одночасно, кількох наборів категорій, які керують людськими тілами («стать», «сексуальність», вік)¹» [4]. Інформаційне агентство CNN описує ідентичність «русалок» [5], а на просторах інтернету неодноразово зустрічаються свідчення людей, що ідентифікують себе як коти [6], собаки [7], тигри [8] тощо.

Як демонструє досвід Європейських держав, використання поняття «гендер» як заміника слову «стать» є лише перехідним етапом до законодавчого розмивання відповідного поняття і включення туди всіх варіацій гендерної ідентичності з одночасною забороною широкого спектру діянь (висловлювань, звільнень, відмов від прийняття на роботу, надання послуг тощо) що можуть бути класифіковані як дискримінація за ознакою гендерної ідентичності.

З огляду на такі тенденції, вбачається за необхідне дослідити психологічний стан осіб з альтернативною гендерною ідентичністю, з метою визначити психологічні наслідки подальшого запровадження гендерної ідеології в законодавство України, що і є **метою цієї статті**. Вказана мета обумовлює формування наступних завдань:

1) необхідно дослідити психологічний стан людей, що мають відмінну гендерну ідентифікацію від їх біологічної належності;

2) проаналізувати перспективи подальшого запровадження в законодавство України гендерної термінології, з врахуванням досвіду Європейських держав;

3) внести пропозиції щодо напрямків вдосконалення законодавства України в частині термінології, що описує людську статевість.

Стан дослідження проблематики

Формування базової гендерної теорії було здійснене в працях Д.Батлер, серед яких [9] та [10]. Питання впливу гендерних маніпуляцій на свідомість досліджувалися такими науковцями, як Л. Гридковець [11], А. Погоріленко [12]. Юридичні загрози запровадження гендерної термінології досліджувала О.Львова [13]. Питання співвідношення гендеру та статі з медичної точки зору, причин формування викривленої (невідповідної статі) гендерної ідентичності досліджувалося В. Медведєвим [14]. Позицію Церкви щодо питань гендерної рівності висвітлював Бойко І.Є. [15] Моделі статевого виховання досліджував Кочарян Г.С [16].

Незважаючи на широке дослідження юридичних, психологічних та медичних питань, пов'язаних із впровадженням гендерної теорії в суспільство, станом на сьогодні відсутня праця, що системно проаналізувала б психологічний стан трансгендерних людей, оцінила б динаміку психологічних процесів населення на території європейських держав, та запропонувала б новели до законодавства України, що допоможуть усунути можливі деструктивні наслідки розвитку гендерної термінології в законодавстві України.

Наукова новизна дослідження

У результаті дослідження прогнозується досягнення наступних результатів, які характеризуються науковою новизною:

1) буде *вперше* спроектовано вплив подальшого запровадження гендерної термінології в Україні на психологічний стан населення через призму аналізу актуальних показників психологічного стану осіб з альтернативною гендерною ідентичністю;

2) буде *вперше* обґрунтовано необхідність внесення та запропоновані зміни до законодавства, що стосується питань людської статевої, з позицій аналізу динаміки розвитку законодавства і психологічних показників населення країн Європи.

¹ (тут і далі з англійських джерел переклад А.П.)

Станом на сьогодні, значна кількість наукових праць присвячена питанню психологічного стану людей, що ідентифікують себе як представники іншої статі або поза межами бінарної системи. Водночас, більшість робіт вказує на те, що такі люди мають набагато нижчі показники психологічного благополуччя та психічного здоров'я.

Так, дослідження, проведене серед трансгендерної молоді в Італії, продемонструвало набагато вищі, порівняно з некваліфікованим населенням, показники неспокою в тілі, нижчий рівень загального психологічного функціонування, вищі рівні абстрагування/тривоги/депресії, соціальних проблем, вищі рівні «привабливості смерті», «огиди до життя» [17].

Дослідження, проведене у 14 Європейських містах за участю 1000 респондентів, продемонструвало, що у трансгендерних людей нижча самооцінка, більше тривоги та депресії, ніж у загальної вибірки людей [18].

Опитування, проведене серед сімдесяти дев'яти осіб з гендерною дисфорією, виявило наступне. Сімдесят трьом особам (92,4%) був діагностований один або більше з наступних станів: депресія, тривога, посттравматичний стресовий розлад, розлади харчової поведінки, розлад аутичного спектру та біполярний розлад. П'ятдесят дев'ять (74,7%) з них повідомили про суїцидальні думки, 44 (55,7%) – мали прецеденти самоушкодження, а 24 (30,4%) мали одну або кілька спроб суїциду. Сорок шість (58,2%) суб'єктів повідомили про шкільну віктимність [19].

Таким чином, ідентифікація себе у спосіб, відмінний від біологічної природи, пов'язана із розвитком психологічних дисфункцій та психічних розладів. Вказаному може посприяти легалізація гендерної ідеології.

Так, внаслідок рішення Європейського суду з прав людини *Goodwin v United Kingdom* (1996), у межах якого було визнано право трансгендерних людей на законодавче визнання власної ідентичності, Великобританія прийняла Акт про визнання гендеру (*Gender Recognition Act 2004*), яким закріплюється право транссексуаль-

них людей на визнання їх гендерної ідентичності².

Внаслідок запровадження цього Акту, на державному рівні було визнано, що вже зі шкільного віку люди можуть вільно визначати належність себе до будь-якої статі, незалежно від хромосомного набору, даного при народженні. Як результат, у період з 2010 по 2018 рік кількість дівчат шкільного віку, що бажають змінити власну статеву належність, зросла на 4,400 відсотків, а саме з 40 до 1 806 дівчат на рік. Аналогічний показник для хлопців зріс від 57 до 713 [20].

Варто відзначити, що саме діти є найбільш нестійкими до навіювання та, внаслідок цього, схильними до сумнівів в аспекті власної статевої за умови наявності відповідних установок в суспільному середовищі. Одне з досліджень продемонструвало, що більшість випадків гендерної дисфорії констатується у віці до 7 років [21]. Водночас, за умови відсутності підкріплення в суспільстві і на рівні законодавства, такі схильності проходять у рамках дитячого експерименту і дослідження світу, і дитина повертається до природної самоідентифікації. У протилежному випадку, фіксується на сумнівах і все життя проводить у пошуку власного «Я».

Як зазначалося, в Україні становлення гендерної термінології знаходиться на незавершеному, початковому етапі. Станом на сьогодні поняття «гендер» та «стать» ототожені в законодавстві. Водночас, практика європейських країн свідчить про те, що цей період є тільки перехідним.

Так, у 2017 році Федеральний Конституційний суд Німеччини встановив необхідність визнання «третього гендеру» в сертифікаті про народження для людей, що ідентифікують себе ані як чоловік, ані як жінка [22, с.10-11].

Фінляндія, з іншого боку, має законодавче визначення гендерної ідентичності як «власного досвіду особи щодо його (її)

² Варто зауважити, що рішенням *Rees v. the United Kingdom* (1986) суд зайняв протилежних висновків, вказавши, що надання відповідних прав окремій людині буде мати значні наслідки для суспільства та адміністративної системи, тому не може бути визнане пропорційним заходом.

гендеру» (sec. 3 of Act on Equality of 2014). Акт Мальти LXI 2016 року визначив «живий гендер» як поняття, що відображає стабільну та репрезентовану на публіці гендерну ідентичність особи протягом тривалого періоду часу. Румунія у Акті Гендерної Рівності (Gender Equality Act) 2015 року визначила гендер як комбінацію ролей, поведінки, ознак та активностей, які суспільство закріплює за представниками чоловічої чи жіночої статі. Аналогічний акт Сербії визначає гендер як соціально встановлені ролі, положення і статус жінок і чоловіків у суспільному та приватному житті, з яких через соціальні, культурні та історичні відмінності випливає дискримінація за ознакою біологічної належності до статі [22, с.10].

Великий вплив на законодавство країн Європейського Союзу (далі – ЄС) мають рішення Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), які визнаються на всій території ЄС та приписи якого обов'язкові для застосування для країн, що є стороною справи і які мають бути враховані також при правозастосуванні законодавства в Україні в межах судової гілки влади.

Рішенням Van Kück v. Germany (2003) ЄСПЛ встановив порушення статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, вказавши, що держава не має права вимагати від людини доказів медичної необхідності зміни статі у випадку гендерної дисфорії, оскільки це питання є інтимним та відноситься до приватного життя.

У L. v. Lithuania (2007), ЄСПЛ визнав, що хоча і існує судова практика Литви, де визнається право людини на публічне визнання гендерної ідентичності, не існує належного правового регулювання цього питання, що дозволило б провести цю процедуру від початку до кінця.

Рішенням Schlumpf v. Switzerland (2009) ЄСПЛ визнав, що державна адміністрація неправомірно затримала операцію щодо зміни статі особи, тим самим порушивши її право на визначення власної гендерної ідентичності.

Як результат, можна спостерігати, що запровадження гендерної термінології в законодавство України неминуче призведе

до імплементації поняття «гендер» в його значенні не як «статі» а як ідентичності, що може включати безмежну кількість невідповідних статевої людини варіацій.

У цьому аспекті варто нагадати, що, відповідно до ст.3 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», одним із завдань цього закону є підтримка української мови шляхом сприяння вживанню замість іншомовних українських слів, словосполучень і термінів у разі, якщо в українській мові існують рівнозначні відповідники. Рішенням від 14.07.2021 року №1-р/2021 Конституційний Суд України встановив, що «як визначальний чинник і головна ознака ідентичності української нації, яка упродовж багатьох віків проживає на споконвічно своїй території та становить абсолютну більшість населення України, українська мова завдяки закладеному в ній самій націєтвірному началу є базовим системотвірним складником української державності та її основою. [...] Без повноцінного функціонування української мови в усіх ділянках публічного життя суспільства на всій території України українській нації загрожує втрата статусу й ролі титульної й державотвірної нації, що є рівнозначним загрозою зникнення Української держави з політичної карти світу».

Подальше запровадження невластивого українській мові терміна гендер у законодавство загрожує втратою національної ідентичності, культурного надбання, цінності чоловіка та жінки та їх взаємодоповнення, а також розвитку психологічних дисфункцій та психічних розладів у населення України, згідно з продемонстрованими вище дослідженнями.

З огляду на це, необхідно внести до всіх законів, постанов, указів, розпоряджень Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та інших органів державної влади зміни, а саме замінити поняття «гендер» на поняття «стать», а похідні від поняття «гендер» - на україномовні аналоги, що відображають цінності та культурне відношення українського народу щодо формування людської статевої.

Вказаних змін потребує, зокрема, Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Постанова Кабінету Міністрів «Питання проведення гендерно-правової експертизи», Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження методичних рекомендацій щодо впровадження і застосування гендерно орієнтованого підходу у бюджетному процесі».

Висновки

Результати дослідження психологічного стану трансгендерних осіб, а також динаміки збільшення їх популяції за умови законодавчого визнання права на гендерну самоідентифікацію свідчать про те, що подальше запровадження гендерної термінології в законодавство України може призвести до збільшення кількості трансгендерних людей, а разом з цим – психологічних розладів та психічних захворювань серед популяції.

На прикладі держав Європи було виявлено, що запровадження гендерної термінології в законодавство рано чи пізно завершується закріпленням автентичного значення цього терміна, що є небажаним для психологічного благополуччя та психічного здоров'я українців.

За наслідком дослідження запропоновано внести зміни до законодавства України в частині заміни гендерної термінології на властиві українській мові аналоги, що відповідає принципу використання україномовних термінів в законодавстві та рішенням Конституційного Суду України в частині важливості використання української мови.

Література

1. World Health Organization. Gender and health. URL: https://www.who.int/health-topics/gender#tab=tab_1 (дата звернення 17.12.2021);

Healthline. 64 Terms That Describe Gender Identity and Expression. URL: <https://www.healthline.com/health/different-genders> (дата звернення 17.12.2021);

Medical News Today. What are some different types of gender identity? URL: <https://www.medicalnewstoday.com/articles/types-of-gender-identity> (дата звернення 17.12.2021);

www.medicalnewstoday.com/articles/types-of-gender-identity (дата звернення 17.12.2021);

Florentin Félix Morin. EGO HIPPO. Journal of the Theoretical Humanities. Volume 22 (2). 2017. p.87-96. DOI: 10.1080/0969725X.2017.1322822. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0969725X.2017.1322822?scroll=top&needAccess=true> (дата звернення 17.12.2021);

Kyle Almond. You may not know it, but mermaids are 'part of your world'. CNN. URL: https://edition.cnn.com/interactive/2019/04/world/mermaid-portraits-cnnphotos/?fbclid=IwAR3f6xyKkXB-0C-Mon0ahb8lJ5Q4xx-vO267IChUf9ZLj_M36XQCuiTHaOQ (дата звернення 17.12.2021);

The Young Turks. Woman Thinks She's A Cat Trapped In Human Body. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5gWXwbToNpA> (дата звернення 17.12.2021);

Hlavne Spravy. Transgender už nestačí. Niektorí jedinci chcú zmeniť svoj ľudský druh na zvieraciu. 03.06.2016. URL: https://www.hlavnespravy.sk/transgender-uz-nestaci-niektori-jedinci-chcu-zmenit-svoj-ludsky-druh-na-zvieraci/790071?fbclid=IwAR2mVokbCcw_OLogxciGi8rHFt2K5jv0aR_Ho-QeYb7OrKCfdvlshuASCxjc (дата звернення 17.12.2021);

Ruprick. Totally Obsessed Catman - Fred Willard. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=AKRr94ssnQo> (дата звернення 17.12.2021);

Judith Butler. Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory. The Johns Hopkins University Press. Vol. 40, No. 4 (Dec., 1988), pp. 519-531. URL: <https://www.jstor.org/stable/3207893> (дата звернення 17.12.2021);;

Judith Butler. Gender Trouble Feminism And The Subversion Of Identity (Routledge Classics). New York: Routledge. 2006. 92 p. ;

Гридковець Л. М. Гендернорівнісний екстремізм як фактор руйнації родини / Л. М. Гридковець // Наукові студії із соціальної та політичної психології. - 2011. - Вип. 27. - С. 301-311. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nsspp_2011_27_35 (дата звернення 17.12.2021);

Погоріленко, Артур, Гридковець Люділа. 2019. «Протидія домашньому насильству в умовах сьогодення.» Вісник КІБіТ, Випуск №3(41): Тези та матеріали доповідей XXIII Міжнародної науково-практичної конференції КІБіТ «Студент-Дослідник-Фахівець», Київ, Травень, 138-140;

Львова О.А. Гендерна рівність у праві: подвійний зміст та його загрози. Матеріали доповідей круглого столу «Науково-медичні підходи до проблеми гендерної рівності» (Верховна Рада України. Комітет з питань охорони здоров'я. Київ, 09.11.2018 р.).- с.56-60.;

Медведєв В.В. Стать vs. гендер: генетична обумовленість, позагенетичні впливи й пластичність мозку як тло драматичної самоідентифікації сучасної людини. Матеріали доповідей круглого столу «Науково-медичні підходи до проблеми гендерної рівності» (Верховна Рада України. Комітет з питань охорони здоров'я. Київ, 09.11.2018 р.). с.13-46.;

Бойко І.Є. Позиція Церкви щодо гендерної рівності. Матеріали доповідей круглого столу «Науково-медичні підходи до проблеми гендерної рівності» (Верховна Рада України. Комітет з питань охорони здоров'я. Київ, 09.11.2018 р.). с.68-74.;

Кочарян Г.С. Статеве виховання: сучасні деструктивні моделі. Матеріали доповідей круглого столу «Науково-медичні підходи до проблеми гендерної рівності» (Верховна Рада України. Комітет з питань охорони здоров'я. Київ, 09.11.2018 р.).- с.4-13

Fisher A. D. et. al. Psychological characteristics of Italian gender dysphoric adolescents: a case-control study. PubMed. 2017. DOI: 10.1007/s40618-017-0647-5. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28357782/> (дата звернення 17.12.2021);

Baudewijntje P C Kreukels et al. Gender Dysphoria and Gender Change in Disorders of Sex Development/Intersex Conditions: Results From the dsd-LIFE Study. 2018. DOI: 10.1016/j.jsxm.2018.02.021. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29606626/> (дата звернення 17.12.2021);

Leena Nahata et. al. Mental Health Concerns and Insurance Denials Among

Transgender Adolescents. 2017. DOI: 10.1089/lgbt.2016.0151. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28402749/> (дата звернення 17.12.2021);

Gordon Rayner. Minister orders inquiry into 4,000 per cent rise in children wanting to change sex. The Telegraph. URL: <https://www.telegraph.co.uk/politics/2018/09/16/minister-orders-inquiry-4000-per-cent-rise-children-wanting/> (дата звернення 17.12.2021);

Caders Sinai. Most Gender Dysphoria Established by Age 7, Study Finds. 2020. URL: <https://www.cedars-sinai.org/newsroom/most-gender-dysphoria-established-by-age-7-study-finds/> (дата звернення 17.12.2021);

Directorate-General for Justice and Consumers (European Commission) , European Network of Legal Experts in the Field of Gender Equality and Non-Discrimination. Gender equality law in Europe: How are EU rules transposed into national law in 2018? Brussels: Justice and Consumers, 2019. 98 p. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9b101483-3a44-11e9-8d04-01aa75ed71a1> (дата звернення 17.12.2021);

Pohorilenko A.V

GENDER TERMINOLOGY AS A THREAT TO THE PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF THE POPULATION

Given the significant spread of gender ideology worldwide, the potential psychological consequences of its further introduction into Ukrainian legislation should have been studied. It was found that the term “gender” and its derivatives in the legislation of Ukraine are used in the meaning of the word “sex”, which does not correspond to the authentic meaning of the “gender”. It has been established that the latter includes innumerable variations of identity, up to self-identification as the representative of another specie. Transgender people have been found to have significantly lower levels of mental health and psychological well-being. It has been found that with the legal permission to change the legal sex depending on one’s gender identity, the number of transgender people increases significantly over the years, which, in light of their mor-

АНОТАЦІЯ

Досліджено потенційні психологічні наслідки подальшого запровадження гендерної ідеології в законодавство України. Виявлено, що термін «гендер» та похідні від нього в законодавстві України вживаються в значенні слова «стать», що не відповідає дійсному його змісту, куди входить незліченна кількість варіацій ідентичності, аж до представників іншого виду. Досліджено, що трансгендерні люди мають значно нижчі показники психічного здоров'я та психологічного благополуччя, а включення гендерного термінологічного апарата в законодавство загрожує значному збільшенню кількості трансгендерних людей з часом. Було запропоновано замінити поняття гендер у законодавстві України на термін «стать», з метою профілактики розвитку гендерної дисфорії та супутніх психологічних розладів серед населення.

Ключові слова: гендер, стать, законодавство України, законодавство країн Європи, психологічне благополуччя населення.

bility, threatens to significantly reduce the psychological well-being and mental health of the population. It was found that the presence of the term “gender” in the legislation sooner or later leads to harmonization with its authentic meaning, which results in the legalization of countless gender variations. In the light of Ukraine, it was proposed to amend the legislation to eliminate the concept of gender and replace it with the appropriate term in the Ukrainian language and culture, namely “sex”, to prevent the development of gender dysphoria and related psychological disorders among the population. Further legal research should be aimed at forming a complete list of legal acts and relevant changes to them.

Key words: gender, sex, legislation of Ukraine, legislation of European countries, psychological well-being of the population.